

5. Конституційні акти України. 1917–1920. Невідомі конституції України. – К. : Філософ. і соціол. думка, 1992. – 272 с.
6. Корольов Г. О. Українська біографія Отто Ейхельмана: імперська лояльність та служіння “іншій” або “своїй” нації / Г. О. Корольов // Архіви України. – 2014. – Вип. 1 (289). – С. 156–167. – Режим доступу : http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_1_2014/16.pdf.
7. Литинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму / В. Литинський ; [ред. Я. Пеленський]. – К. : Ін-т Східноєвроп. досл. НАНУ, 1995. – 470 с.
8. Новгородцев П. И. Об общественном идеале / П. И. Новгородцев. – М. : Пресса, 1991. – 639 с.
9. Собрание политических сочинений М. П. Драгоманова. Т. 1-2. – Париж : Sociétés nouvelle delibrairieetd'edition, 1905–1906.
10. Турчин Я. Принципи і шляхи реалізації державної влади в науково-теоретичних працях Отто Ейхельмана / Я. Турчин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2009. – Вип. 21. – С. 39–45.
11. Усаченко Л. М. Історія державного управління в Україні : навч. посіб. / Л. М. Усаченко, В. І. Тимцуник. – К. : НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 292 с.
12. Шевчик Ю. В. О. Ейхельман про правові аспекти територіальної організації Української держави / Ю. В. Шевчик // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Серія юридична. – 2014. – Вип. 2. – С. 40–49. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvlduvs_2014_2_7.pdf.
13. Эйхельман О. Обзор центральных и местных учреждений Управления в России и устава о службе по определению от правительства / О. Эйхельман. – К. : Тип. имп. ун-та. Св. Владимира, 1890. – 83 с.
14. Treitschke Heinrich von. Politics. In 2 vols. – Vol. I. – N.-Y. : The Macmillan Company, 1916. – xliii, 406 p. – Режим доступу : <http://socserv2.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/treitschke/politics01.pdf>.

Aleksandrovych O. O. The control authority in the constitution draft of UPR by Otto Eyhelman.

The paper analyzes concepts of the control branch of power in a draft constitution project by Otto Eihelman, a well-known constitutionalist, public and political figure and ideologist of the Ukrainian People's Republic of 1917-1920. A special attention is paid to substantiation of Otto Eihelman's original constitutional ideas in the context of the then Ukrainian and world public administration theory and practice.

Key words: state financial control, control branch of power, separation of powers in a state, functions of state power, Otto Eihelman.

Надійшла до редколегії 14.05.2015 р.

УДК 336:368.914

О. Є. Буряченко,

аспірант кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ,
м. Одеса

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Проведено дослідження історичних аспектів становлення, розвитку понятійного апарату та функціонування системи пенсійного забезпечення, що є одним із необхідних елементів на шляху створення оптимальної системи соціального захисту населення в Україні.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, пенсія, пенсійна система, соціальний захист населення, пенсійне страхування, страхові внески.

Ринкові відносини, що розвиваються, зумовлюють необхідність створення гарантованого соціального захисту непрацездатних категорій населення. Результати їх такі, що нестабільність у суспільстві вимагає досягнення певної стабільності; диференціація доходів викликає необхідність справедливого їх перерозподілу; інфляція вимагає регулювання цін; безробіття – надання соціальних гарантій тощо. У такій ситуації пенсійна система в ринкових відносинах є механізмом, що гарантує необхідну стабілізацію соціальних балансів у суспільстві.

Необхідність реформування системи пенсійного забезпечення як найважливішого соціального інституту визначає актуальність теми статті з точки зору можливості реалізації державної політики у сфері соціального забезпечення.

Проблеми пенсійного забезпечення завжди були в центрі уваги соціологів, політологів, філософів, економістів. Методологічні та прикладні питання проблеми соціального захисту населення та його залежності від розвитку та інституціоналізації економіки в цілому ставали предметом досліджень української наукової школи, значний внесок у формування якої зробили А. Бабенко [1], Б. Зайчук, Е. Лібанова [8], Б. Надточій [9], В. Новиков, Л. Ткаченко [17] та ін.

Нинішній стан системи пенсійного забезпечення свідчить про необхідність її істотного вдосконалення. Дослідження історичних аспектів становлення й розвитку понятійного апарату та функціонування системи пенсійного забезпечення є необхідним елементом на шляху створення оптимальної системи соціального захисту населення.

У науковій літературі недостатньо приділено уваги вивченню еволюції таких понять, як “пенсійна система”, “пенсія”, “пенсійне забезпечення” та ін. У багатьох випадках дослідники наводять ці поняття як ідентичні за змістом. У словнику іноземних слів наводиться таке визначення: “...пенсія (латин. pensio – платіж) – періодична, зазвичай щомісячна, грошова виплата – форма матеріального забезпечення громадян” [15, с. 486]. За визначенням Р. Далімова, “пенсія – це сума грошових виплат, одержувана громадянином після припинення ним трудової діяльності” [4, с. 32].

Новий енциклопедичний словник (2005 р.) стосовно тлумачення поняття “пенсія” замість слова “виплата” вживає поняття “забезпечення”. Тобто “пенсія – грошове забезпечення, одержуване індивідом з пенсійних та інших фондів після закінчення ним роботи, із досягненням пенсійного віку або в інших випадках, передбачених законом” [10; с. 893].

Пенсії громадянам, у яких відсутній трудовий стаж, є тією частиною суспільного продукту, що забезпечує їхні мінімальні потреби, що повинні змінюватися зі зростанням економічних можливостей держави.

Відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення” пенсія визначається як щомісячна виплата в солідарній системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім’ї у випадках, визначених законом [13].

На нашу думку, під пенсією можна розуміти певну частину заробітної плати працівників і службовців, яку впродовж їхньої трудової діяльності добровільно або в обов’язковому порядку відраховувалось до Пенсійного фонду у формі страхових внесків на майбутні пенсійні виплати із настанням непрацездатності за віком, старості або інших випадків, передбачених законом. Мінімальна пенсія – це державна соціальна гарантія, розмір якої визначається законом.

Під час аналізу пенсійного забезпечення основної уваги приділяється питанню його розподілу. Можна виділити два напрями:

- пенсійне забезпечення формується на трудовій основі, а величина та умови пенсій повністю залежні від заробітної плати працівника;
- пенсійне забезпечення призначається на потреби непрацездатних громадян країни.

Можна говорити про подвійність пенсійного забезпечення. Поряд із розподілом залежно від кількості та якості минулої праці відбувається також розподіл відповідно до потреб громадян, а пенсійне забезпечення, ґрунтуючись на законі про працю, має характер розподілу за витратами за минулу працю. Враховуючи подвійність пенсійного забезпечення, можна дійти висновку, що існують відмінності між пенсією та іншими виплатами соціального характеру:

- пенсії встановлюються з настанням ситуацій, що дають на це право;
- пенсія визначається з урахуванням величини і характеру трудового внеску працівника;
- пенсія встановлюється тільки у грошовій формі, як частина відкладеної заробленої плати, і виплачується конкретному громадянину;
- пенсія призначається довічно і переглядається тоді, коли з'являються додаткові відомості про участь пенсіонера у трудовій діяльності.

Розгляньмо поняття пенсійної системи. Пенсійна система України в нинішньому вигляді заснована в січні 2004 р. і включає в себе відносини з формування, призначення і виплати пенсій у трирівневій пенсійній системі. Слід зазначити, що деякі дослідники кваліфікують пенсійну систему як механізм, який забезпечує збирання, облік внесків і виплату пенсій.

Зокрема, М. Захаров пенсійну систему трактує як комплексну систему, що регулює [5, с. 421]:

- формування відповідних пенсійних фондів, за рахунок яких виплачуються пенсії та здійснюються інші пенсійні виплати,
- матеріальне забезпечення громадян пенсіями й іншими виплатами;
- управління й організацію пенсійного забезпечення.

В. Куценко визначає пенсійну систему як складову частину державного соціального забезпечення, механізм, покликаний забезпечити ефективне функціонування одного з секторів соціальної сфери суспільства [7, с. 26].

Коли йдеться про пенсійну систему, мається на увазі система, що функціонує в тій чи іншій державі. Тож, визначаючи поняття пенсійної системи, необхідно додавати державу, у якій функціонує така система (наприклад, пенсійна система України). Пенсійну систему держави розглядають як економічний механізм страхування гарантованого і стабільного рівня життя людей похилого віку та осіб, які втратили працездатність. Основний сенс функціонування цієї системи здійснюється через державні механізми регулювання [3; 17].

На наш погляд, доцільно трактувати пенсійну систему як сукупність правових, організаційних та фінансово-економічних інститутів і норм, що ставлять на меті надання громадянам, які не працюють, матеріального забезпечення у вигляді пенсії, а також реалізацію заходів щодо компенсації громадянам заробітку (доходу).

Поняття пенсійного забезпечення не ідентичне за значенням поняттю пенсійної системи. Пенсійне забезпечення – це процес матеріальної підтримки індивіда, безпосередньо пов'язаний з його трудовою діяльністю, терміни та умови якого

залежать від розміру заробітної плати, стажу роботи, умов праці та ін. (таблиця). Крім того, слід враховувати, що пенсійне забезпечення ґрунтується на економічних інтересах різних поколінь з різними рівнями доходів і рівнями розвитку.

Таблиця

Трактування дослідниками поняття “пенсійне забезпечення”

№ з/п	Автор	Визначення
1.	І. Беринцева [2]	Система соціально-політичних та економічних відносин у межах проведеної державою соціальної політики, що забезпечує соціальний захист громадян, які не мають можливості продовжувати свою трудову діяльність
2.	Б. Умурзаєв [6]	Сукупність економічних відносин з приводу виробництва і розподілу в грошовій формі частини новоствореного продукту, необхідного для задоволення потреб непрацездатних категорій суспільства
3.	Пенсійний консультант [11]	Відокремлена частина національного доходу, яка має свою специфіку, відмінну від інших частин тим, що спрямовується на створення нормальних життєвих умов для непрацездатних членів суспільства
4.	С. Єрошенков [17]	Грошова форма матеріального забезпечення для людей, які стають непрацездатними з різних причин

З цього випливає висновок, що пенсійне забезпечення – це державна система правових, організаційно-адміністративних та економічних заходів щодо захисту громадян унаслідок настання старості, інвалідності або втрати годувальника. За допомогою цієї системи саме забезпечуються (а не встановлюються) умови обчислення й виплати пенсій залежно від зроблених у період трудової діяльності обов’язкових чи добровільних пенсійних внесків. Необхідно врахувати, що в накопичувальних пенсійних системах, крім іншого, враховується ще й тривалість страхового стажу, тобто тривалість часу нагромадження страхових внесків, що суттєво впливає на розмір пенсій.

Якщо розглядати пенсійне забезпечення як економічну категорію, то його можна охарактеризувати як сукупність економічних відносин з приводу нагромадження й розподілу в грошовій формі продукту, необхідного для задоволення потреб непрацездатних громадян суспільства. Суб’єктами таких відносин виступають:

- держава;
- члени суспільства, які працюють;
- підприємства та організації, що відраховують пенсійні внески;
- пенсіонери – члени суспільства, які не працюють.

Засоби пенсійного забезпечення формуються за рахунок спеціальних позабюджетних фондів, метою яких є організація збирання коштів та фінансування виплат пенсій. Якщо ці фонди мають достатньо фінансових можливостей для забезпечення стабільного фінансування пенсійних виплат, то йдеться про внутрішнє фінансове забезпечення пенсійного фонду. Якщо для фінансування пенсійних виплат залучаються додаткові джерела, то можна говорити про змішане фінансове забезпечення.

Аналізуючи пенсійну систему конкретної держави необхідно враховувати ступінь зрілості системи. Якщо чисельність молодих платників внесків переважає над

одержувачами виплат, пенсійну систему вважають молоді. Зі зміною цього співвідношення на користь одержувачів пенсії система стає зрілою. Кількісним показником, який визначає рівень зрілості пенсійної системи, є коефіцієнт залежності (КЗ), який показує чисельність пенсіонерів, що припадають на одного платника. За статистикою, нині в Норвегії на кожного пенсіонера працює 2,5 норвежця, а вже в найближчі десятиліття, за песимістичними прогнозами, це співвідношення сягне пропорції 1 пенсіонер на 1,5 працівника. Пенсійна система України наближається до критичного значення – КЗ дорівнює 1,0.

Тому постає питання, яким чином формулювати орієнтири для відносин між поколіннями, щоб уникнути несправедливого тягара для майбутніх поколінь. Два основних демографічних чинники, що викликають таку ситуацію:

- поступове зниження народжуваності – з 2,1 дитини на одну жінку на початку 1970-х рр. до приблизно 1,7 у 2014 р.;

- зростання тривалості життя, що, як очікується, збільшиться ще майже на п'ять років між 2000 і 2050 рр.

Структурна характеристика пенсійного забезпечення дозволяє виявити джерела фінансування пенсій. Державна солідарна пенсійна система має три джерела:

- відрахування із заробітної плати працівників;
- обов'язкове відрахування з фонду заробітної плати;
- державні дотації.

Накопичувальна пенсійна система має такі джерела фінансування:

- обов'язкові або добровільні внески працівників;
- доходи від інвестицій пенсійних накопичень.

Приватні накопичувальні пенсійні фонди формуються за рахунок:

- відрахувань у вигляді внесків працівників;
- відсотків від капіталізації внесків;
- перекидання коштів з інших фондів за бажанням працівника.

Принциповим питанням будь-якої пенсійної системи є питання організації виплати пенсій. У солідарній пенсійній системі держава організовує, керує і контролює умови, розміри і терміни виплати пенсій. В інших пенсійних системах розміри пенсій, терміни та умови їх виплати обумовлюються в договорі між працівником і страховим агентством.

Традиційно пенсійні системи спрямовано на виконання низки функцій, що включають захист доходів і згладжування споживання в старості, а також перерозподіл доходів. Пенсійне забезпечення виконує дві основні функції, що характеризують його загальні риси: розподільну й відтворювальну. Реалізуючи ці функції, необхідно погоджувати економічні інтереси працездатних членів суспільства, які створюють матеріальні блага, і непрацездатних. Крім цього, пенсійне забезпечення реалізує свої внутрішні, специфічні функції. До них належать:

- розрахунок тривалості трудового стажу працівника;
- облік і розподіл накопичувальних пенсійних внесків;
- оформлення виплати пенсій;
- зберігання і доставка грошових коштів та ін.

Виходячи з такого трактування функції пенсійного забезпечення, держава буде свою політику і приймає законодавчі акти, які б об'єктивно регулювали соціальну систему в цілому і пенсійне забезпечення зокрема, з метою забезпечення соціальної політики та економічної стабільності в державі.

На фінансовий актив пенсійного фонду претендують різні категорії непрацездатних, яких за їхнім трудовим внеском можна поділити на три групи:

- працівники, які продуктивно відпрацювали необхідний трудовий стаж і дожили до пенсійного віку;
- працівники, які втратили свою працездатність у процесі своєї діяльності;
- особи, які не працювали з різних причин (діти, які втратили годувальників, інваліди з дитинства).

Спільним між ними є те, що всі вони потребують пенсійного забезпечення. Відмінності між ними полягають у тому, що представник кожної групи має різний рівень пенсійного забезпечення. Кожна група непрацездатних повинна отримати від суспільства те, що обумовлюється законом, а саме:

- працівники першої групи практично зберігають можливості повноцінно жити, задовольняючи необхідні потреби. Вони, якщо бажають, можуть продовжити роботу, одночасно отримуючи пенсійні виплати;

- представникам другої групи необхідно задовольнити свої життєві потреби з урахуванням частки їхньої участі у трудовій діяльності. Але специфіка цієї групи полягає в тому, що існують винуватці (підприємства та організації), через яких вони стали інвалідами. Суспільство повинне компенсувати певну частку витрат, щоб інваліди могли придбати на ці кошти ліки, отримати санаторне лікування, протезне обслуговування та ін.;

- представники третьої групи мають право на соціальну пенсію на умовах, що визначаються в законі. Розміри їхніх пенсій визначено на рівні мінімальних виплат, що змінюються залежно від рівня заробітної плати і пенсії.

В умовах планово-адміністративної економіки організація матеріальної підтримки зазначених категорій населення забезпечувалася за рахунок дотацій державного бюджету. Розвиток ринкових відносин вимагав більш чіткої організації діяльності із соціального і пенсійного забезпечення нужденних осіб.

Ринок змусив по-новому визначити соціальний статус нужденних і відшукати нові форми розв'язання суперечностей між цими категоріями нужденних осіб залежно від економічних можливостей держави.

Важливим інструментом в акумулюванні та перерозподілі грошових коштів між різними категоріями населення є різного роду фонди, які виступають як самостійні фінансові або громадські структури.

Інша особливість пенсійного забезпечення полягає в тому, що воно значно впливає на процес відтворення робочої сили. Відбувається абсолютно природний процес, коли на зміну поколінням працівників, які йдуть на відпочинок, приходять молоді фахівці, які володіють сучасними навичками та професійними якостями.

Якщо система пенсійного забезпечення приваблива, то вона стимулює процес зміни поколінь. Якщо ж пенсійна система неприваблива, то процес зміни поколінь працівників проходить повільно, болісно. Ефективна і сучасна система пенсійного забезпечення наочно демонструє, наскільки прямим є зв'язок між доходами працівників і наступними розмірами пенсій.

Тому у процесі розширеного відтворення робочої сили сучасне пенсійне забезпечення функціонує як реальна суспільна потреба. Його економічна та матеріальна база постійно оновлюється за рахунок зростання трудового потенціалу суспільства, що, у свою чергу, збільшує можливості суспільства розширити умови задоволення матеріальних потреб непрацездатного населення.

Пенсійне забезпечення можна розглядати в трьох різних аспектах:

– в юридичному плані пенсійне забезпечення являє собою галузь законодавства, що регулює відносини, пов'язані з утриманням суспільством непрацездатних громадян. Правові норми пенсійного забезпечення одночасно є частиною трудового законодавства, що віддзеркалює тісний зв'язок пенсійного забезпечення, і в першу чергу пенсій, із працею;

– у соціальному сенсі – як сукупність видів і форм утримання суспільством і за рахунок суспільства непрацездатних через вік (старі, діти) або у зв'язку зі станом здоров'я, що перешкоджає виконанню оплачуваної роботи;

– в економічному сенсі – пенсійне забезпечення як частина національного доходу, що використовується на споживання в цілях утримання непрацездатних.

За допомогою цієї державної системи дійсно забезпечуються (а не встановлюються) виплати пенсій, умови їх обчислення, ураховуючи отримані в період трудової діяльності реальні розміри відрахувань обов'язкових чи добровільних пенсійних внесків. А в накопичувальних пенсійних системах можуть застосовуватися ще й умови тривалості страхового стажу, тобто тривалості періоду нагромадження страхових внесків, які також суттєво впливають на розмір пенсій.

У ст. 3 Закону України "Про пенсійне забезпечення" визначено перелік суб'єктів системи пенсійного забезпечення [13]. Зокрема, суб'єктами солідарної пенсійної системи є:

- застраховані особи, а в окремих випадках – члени їхніх сімей та інші особи;
- організації-страхувальники;
- пенсійний фонд;
- уповноважений банк;
- організації, підприємства, що здійснюють виплату і доставку пенсій.

До суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення належать:

– громадяни, від імені та на користь яких здійснюється нагромадження страхових внесків та інвестування коштів;

– організації, підприємства, установи та фізичні особи, які здійснюють перерахування страхових внесків до системи накопичувального пенсійного забезпечення;

- накопичувальний фонд;
- недержавні пенсійні фонди;
- юридичні особи, яким доручено здійснювати адміністративне управління накопичувальним фондом, недержавними пенсійними фондами та їхніми активами;
- зберігач;
- страхові організації.

Законами України можуть бути визначені й інші суб'єкти системи накопичувального пенсійного забезпечення. Усі учасники системи взаємопов'язані та взаємодіють один з одним. Отже, система пенсійного забезпечення є основною формою утримання непрацездатних громадян.

Жоден інший вид соціального забезпечення не відрізняється такими масштабами, як пенсії. Пенсія міцно увійшла в наш побут як форма, вид або спосіб матеріального забезпечення в разі непрацездатності. Нині необхідна робота зі створення інституційних компонентів функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування, необхідних для запровадження другого рівня пенсійної

системи. Цю систему може бути запроваджено після досягнення бездефіцитності бюджету Пенсійного фонду України.

Література:

1. *Бабенко А.* Пенсійне забезпечення громадян – складова соціальної політики держави. – Режим доступу : www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/.../12.pdf.
2. *Беринцева И. Н.* Разработка пенсионной программы в системе социальной направленности деятельности организаций / И. Н. Беринцева // Изв. высш. учеб. заведений. Социология. Экономика. Политика. – 2010. – № 1. – С. 17–20.
3. *Бородіна Н.* Державне регулювання у сфері пенсійного забезпечення – розвиток та основні положення / Н. Бородіна // Економіст. – 2010. – № 11. – С. 26–29.
4. *Далимов Р.* Мировой опыт реформирования пенсионных систем и его использование в условиях переходной экономики / Р. Далимов. – М. : Право, 2007. – С. 32.
5. *Захаров М. Л.* Право социального обеспечения России / М. Л. Захаров. – 2-е изд., испр. и перераб. – М. : БЕК, 2002. – 560 с.
6. *Ерошенков С. Г.* Анализ закономерностей пенсионного обеспечения за рубежом и определение фактического состояния пенсионной системы России / С. Г. Ерошенков. – М. : Юрист, 2007. – 258 с.
7. *Куценко В. В.* Пенсионное обеспечение в России: история, состояние и перспективы : (текст лекц.) / В. В. Куценко, С. В. Ровбель. – Новосибирск : НГЗУ, 1996. – 46 с.
8. *Лібанова Е. М.* Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу : монографія / Е. М. Лібанова ; Держ. вищ. навч. заклад Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана ; НАН України. Ін-т демографії та соц. досліджень. – К., 2008. – 330 с.
9. *Надточій Б.* Пенсійне забезпечення в Україні: історичний аспект / Б. Надточій, В. Яценко. – К. : Україна, 2000. – С. 102–132.
10. Новый энциклопедический словарь / под ред. М. В. Белопольского. – М. : Экзамен, 2005. – 893 с.
11. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. – Режим доступу : www.pfu.gov.ua.
11. Пенсійний фонд України. Організаційно-правові та соціально-економічні засади функціонування / Б. О. Зайчук, О. Б. Зарудний, С. Б. Березіна, В. Т. Александров. – К. : АВТ, 2006. – 284 с.
12. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 6 груд. 1991 р. № 1931-XII // ВВР України. – 1992. – № 3. – Ст. 11.
13. Словарь иностранных слов / под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной, Ф. Н. Петрова. – М. : Сов. энцикл., 1964. – 486 с.
14. *Умурзаев Б. Х.* Роль и место пенсионного обеспечения в экономических отношениях людей в условиях углубления рынка / Б. Х. Умурзаев // Трудовое право. – 2006. – № 7. – С. 56–60.
15. *Ткаченко Л.* Шляхи подальшого реформування пенсійної системи України / Л. Ткаченко // Вісн. Пенсійного фонду України. – 2008. – № 9. – С. 16–17.
16. *Толуб'як В.* Раціоналізація пенсійної системи України / В. Толуб'як // Економіка та держава. – 2010. – № 8. – С. 111–114.

Buryachenko O. Y. The essence of the concept of pension provision in the scientific discourse.

A study of the historical aspects of the formation, development and functioning of the conceptual apparatus of the pension system, which is a necessary element to the creation of an optimal system of social protection in Ukraine.

Key words: pensions, pension providing, pension system, social welfare, pension strahuvannnya, insurance premiums.

Надійшла до редколегії 22.03.2015 р.